

REKTOR

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2019-10-31

Dnr C 2019/564

Underlag från Karlstads universitet till regeringens forskningspolitik - (U2019/02263/UH)

Karlstads universitet har getts möjlighet att lämna yttrande på rubricerad remiss och lämnar följande synpunkter.

Universiteten spelar en allt viktigare roll när det gäller att värna det öppna samhället, det fria ordet och det kritiska tänkandet.

Vårt uppdrag är att ständigt fördjupa reflexionen kring kunskapens förutsättningar. Genom samhällsanalys, förståelse av den egna rollen i det vidare kunskapssystemet och utveckling av nya områden för kunskapsbildning tar universitet och högskolor ett unikt ansvar för en god samhällsutveckling. Där ingår fri grundforskning och fördjupad, innovativ akademisk kunskap men också en vidareutveckling och tolkning av vilka samhällsutmaningar som är mest angelägna och hur de kan mötas.

I en tid då kunskapsresistens gör sig gällande, även bland ledande beslutsfattare på olika håll i världen, har lärosätena ett särskilt viktigt uppdrag. De måste, inom såväl forskning som högre utbildning, vara autonoma och fritt kunna svara upp mot samhällets behov av ny kunskap.

Utgångspunkten för Karlstads universitets nyligen antagna *Vision och strategi 2030* är hur vi kan möta ett antal centrala samhällsutmaningar, exempelvis hållbarhetsfrågor, digitalisering, hälsa, samhällsbyggande, skola, jämställdhet, forskares villkor och samverkan. Dessa har även varit utgångspunkten för vårt underlag till regeringens forskningspolitik. Nedan följer de punkter och förslag som vi har valt att särskilt lyfta fram.

Karlstads universitet ställer sig i allt väsentligt bakom SUHF:s underlag. Vi vill särskilt framhålla behovet av att förstärka forskningsmedlen riktade mot professionsutbildningarna och vikten av de frågor som berör jämställdhet och likabehandling inom akademien. Vi vill även påpeka att nationella medel kan behöva föras till lärosätena för att underlätta omställningen till mer öppen tillgång av forskningsresultat, såväl vad gäller betalning av publiceringsavgifter som uppbyggnad av både en nationell och en lärosätesspecifik infrastruktur för forskningsdata.

Det är vidare djupt problematiskt att utbildningsanslaget under senare år har urholkats, vilket får negativa konsekvenser för den övergripande kvaliteten i högre utbildning.

1. Stärkt basanslag till forskning för ökad tillväxt

Karlstads universitet och andra nya universitet har starkt bidragit till en framgångsrik regional tillväxt under de senaste 20 åren. I de regioner där vi är verksamma har högskolekompetensen ökat mest. Ett av skälen till det är att vi driver en stor del av landets professionsutbildningar inom samhällskritiska områden som lärare, sjuksköterskor, socionomer, psykologer och ingenjörer. Men trots att de nya universiteten presterar 25 procent av landets professionsutbildningar går endast 7 procent av basanslaget för forskning till de nya lärosätena. Utan en tillräckligt stor forskningsöverbyggnad är det svårt att upprätthålla kvaliteten i dessa utbildningar, vilket i förlängningen gör det svårt att rekrytera såväl studenter som personal. Detta är en avgörande fråga för samhällsutvecklingen.

I samband med detta är det även av yttersta vikt att forskarutbildningen stärks. Forskarutbildade personer är en förutsättning för att vi i framtiden ska kunna hålla en hög kvalitet inom akademien. Kompetensen behövs i allt större utsträckning inom såväl näringsliv som offentlig verksamhet för att vi ska kunna fortsätta att utvecklas som en betydande kunskapsnation.

2. Forskning och högre utbildning som svarar mot samhällsutmaningar

Som exempel på hur Karlstads universitet arbetar för att möta de samhällsutmaningar som har pekats ut i vår *Vision och strategi 2030* kan nämnas att vi de senaste åren genomfört ett antal prioriteringar av såväl forskningsinriktning som utbildningsutbudet. Satsningarna hittills har materialiserats i form av ökat stöd till bland annat användar-driven tjänsteinnovation, risk- och miljöfrågor, omställning till en ny bioekonomi, skolans utmaningar samt datasäkerhet och personlig integritet.

Karlstads universitet arbetar strategiskt med regionala samhällsutmaningar. Tillsammans med Region Värmland har universitetet utvecklat det strategiska partnerskapet ”Akademin för smart specialisering” som syftar till att förnya värmländskt näringsliv, offentlig sektor samt vidareutveckla forskning och utbildning vid Karlstads universitet. Samarbetet skapar ökad nytta av forskningen för det regionala näringslivet, den offentliga sektorn och stärker universitetets forskningsmiljöer. Genom att forskning, innovation och utbildning integreras så förbereds studenterna vid Karlstads universitet så att de efter avslutad utbildning kan komma ut i näringslivet eller i den offentliga sektorn och driva utveckling inom prioriterade områden som skoglig bioekonomi och digitalisering av välfärdstjänster. Karlstads universitet är en motor i samhällsutvecklingen.

För att påskynda nyttiggörande av kunskap och forskningsresultat inrättade regeringen för drygt tio år sedan innovationskontor vid ett antal svenska universitet. Innovationskontoret Fyrklövern, där Karlstads universitet ingår, har blivit en del av det regionala innovationssystemet. Genom att identifiera, verifiera och utveckla kommersialiserbara idéer bidrar innovationskontoret till regionens förnyelseförmåga och näringslivets konkurrenskraft. Förväntningar, krav och ansvar har ökat kraftigt under senare år, framförallt när det gäller att forskningsresultaten på ett tydligare sätt måste bidra till att möta samhällsutmaningarna. För att möta denna utveckling och det ansvar som innovationskontoren numera har, behöver finansieringen av dem öka väsentligt.

Karlstads universitet arbetar även strategiskt med centrala utmaningar. Förändringarna i utbildningsutbud har sin grund i förändrade behov i samhället av professionsutbildningar som jurist, psykolog och tandhygienist. Dessa satsningar har dock konsekvenser för forskningen då områden med ett stort grundutbildningsuppdrag är i behov av en nödvändig forskningsöverbyggnad.

Karlstads universitet är, i likhet med andra unga universitet, ett lärosäte där omkring två tredjedelar av verksamheten utgörs av utbildningsuppdraget. I likhet med övriga liknande lärosäten är också utväxlingen gällande extern forskningsfinansiering god, sett till det ringa forskningsanslaget. God samverkan med näringsliv och offentlig sektor är viktigt. Framgångsrika exempel är utveckling av modeller för risk- och miljöhantering tillsammans med myndigheter och företag, studier av betygssättning och bedömning i skolan och medverkan i framtagandet av nya affärsmodeller för en tillverkningsindustri som haft svårt att ta betalt för den kompetens och de tjänster som levereras vid sidan av själva produkten. Karlstads universitets forskare tar också ett aktivt ansvar för att forskningsbaserad kunskap kommer studenter och det omgivande samhället till del i olika former av utbildning och kompetensutveckling – ofta i samarbete med våra samarbetspartners. Barnens universitet, Teknikåttan, omfattande uppdragsutbildning till yrkesverksamma, och ”möt en forskare” är några exempel. Karlstads universitet vill framhålla att samverkan bör räknas in i forskningsuppdraget och emotser utvecklade kriterier för att erhålla samverkansmedel. Detta för att ytterligare stimulera dessa former för att möta samhällsutmaningar och stärka svensk konkurrenskraft.

I den senaste forskningspolitiska propositionen konstaterar regeringen att humanistisk- och samhällsvetenskaplig forskning utgör en viktig kunskapsbas för att finna lösningar på vår tids stora nationella och globala samhällsutmaningar, vare sig de är sociala, ekonomiska eller miljömässiga. Karlstads universitet instämmer i detta och menar att forskningsmedlen inom humaniora och samhällsvetenskap bör förstärkas.

3. Stärkt samverkan mellan forskning och skola

Under 2017-2021 driver Karlstads universitet i samverkan med universiteten i Uppsala, Umeå och Göteborg, försöksverksamheten ULF (Utveckling, Lärande, Forskning). Försöksverksamheten ska pröva modeller för samverkan mellan forskning och skola för att stärka skolans vetenskapliga grund och samtidigt stärka lärarutbildningens koppling till skolan. En viktig aspekt är att utveckla modeller för samverkan kring praktikinära skolforskning.

Resultatet kommer att presenteras i form av olika modeller som underlag för beslut om en permanent verksamhet. Karlstads universitet anser att verksamheten bör permanentas och att det i forskningspropositionen 2020 skrivs fram att nuvarande ansvariga för försöksverksamheten får ett förlängt uppdrag för kunna uppnå det. Nuvarande anslag på 30 miljoner per år bör öka till 90 miljoner per år. En ökning av anslaget innebär att fler skolor kan involveras i projektet.

4. **Fördjupad samverkan inom säkerhetsområdet**

Samhällsskydd och säkerhet är ett område som ökat väsentligt i betydelse under senare år. Karlstads universitet bedriver internationellt framstående forskning inom datasäkerhet, och här finns även Centrum för klimatsäkerhet och Centrum för personsäkerhet.

Vi har ett nära samarbete med Myndigheten för samhällsberedskap, MSB, och övriga aktörer i regionen. För närvarande pågår en kraftsamling för att etablera Karlstad som Sveriges andra säkerhetscentrum efter Stockholm. Karlstads kommun, Region Värmland, MSB, Rekryteringsmyndigheten, Försvarshögskolan, Elsäkerhetsverket och Karlstads universitet är aktörer som samverkar för att etablera Karlstad som en nod och ett nationellt kompetenscentrum inom detta område.

Karlstads universitet är och vill framgent vara en aktiv part i detta samarbete. Dock är området underbeforskat och vi föreslår därför att forskningsmedlen inom området förstärks för att därigenom på sikt minska sårbarheten i samhället.

5. **Nationella ämnesdidaktiska resurscentrum**

Det finns idag flera nationella ämnesdidaktiska resurscentrum: Centrum för tekniken i skolan (Linköpings universitet), Kemilärarnas resurscentrum (Stockholms universitet), Nationellt resurscentrum för fysik (Lunds universitet) och Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik (Uppsala universitet). Karlstad universitet har på samma sätt under en 15 års period byggt upp ämnesdidaktiska centrumbildningar inom humaniora, samhällsvetenskap, natur, teknik och matematik samt förskolans verksamhet.

Flera av dessa centrumbildningar har utvecklats till ledande forskarmiljöer nationellt och internationellt. Vi ser behov av nationella stödinsatser också för de samhällsvetenskapliga ämnena och för humaniora. Centrum för samhällsvetenskapernas didaktik (CSD) och Centrum för Språk- och litteraturdidaktik (CSL) vid Karlstads universitet har båda lång erfarenhet av att kombinera forskning med praktik- och skolutvecklade arbete i samverkan med skolverksamheten. Med bakgrund av ovanstående vill Karlstads universitet ha ett uppdrag att etablera ett nationellt ämnesdidaktiskt resurscentrum.

Med vänliga hälsningar

Johan Sterte